

Мельничук М.В., здобувач вищої освіти

першого (бакалаврського) рівня,

Західноукраїнський національний університет, м. Тернопіль, Україна

Науковий керівник: Саванець Л.М., к.ю.н., доцент

КОЛІЗІЙНІ ПИТАННЯ УКЛАДЕННЯ ШЛЮБУ

У сучасному світі практично кожна держава на законодавчому рівні регулює питання укладення та розірвання шлюбу, укладеного між її громадянами. Проте такі шлюбно-сімейні відносини із іноземним елементом, що є складовою, що є складовою міжнародних приватноправових відносин, на практиці породжують значну кількість проблемних питань. Для прикладу, при укладенні шлюбу громадянина України з громадянкою іншої держави, в першу чергу виникає проблема здійснення державної реєстрації такого шлюбу. Отож, метою даного дослідження є колізійні питання укладення шлюбу у міжнародному приватному праві.

Проблематиці правового регулювання колізійних питань укладення шлюбу присвячують свої дослідження багато науковців, зокрема В.Я. Калакура, О.Є. Бурлай, Є.О. Сачаєва, В.В. Ткаченко та інші.

Колізійні питання укладення шлюбу є предметом регулювання як національного законодавства, так і положень міжнародних угод. Формальні умови укладення шлюбу визначаються законом місця укладення шлюбу, а матеріальні – особистим законом осіб, що вступають в шлюб. Положення колізійних норм про право на шлюб є предметом статті 55 Закону України «Про міжнародне приватне право», якою встановлено, що право на шлюб визначається особистим законом кожної з осіб, які звернулися з заявою про укладення шлюбу [3].

Варто зазначити, що кожна держава має свої певні правила і норми, які регулюють встановлення правоздатності та дієздатності суб'єктів шлюбно-сімейних відносин. Колізійні питання шлюбу також регулюються міжнародними договорами, учасницею яких є Україна. Стаття 26 Конвенції про правову допомогу та правові відносини у цивільних, сімейних і кримінальних

справах 1993 року передбачає, що умови шлюбу для кожного з подружжя визначаються законодавством Договірної Сторони, громадянами якої вони є. Крім того, повинні бути дотримані вимоги законодавства Договірної Сторони, в якій укладається шлюб, щодо перешкод до шлюбу. Угоди про правову допомогу з окремими країнами, як правило, містять подібні норми (у різних редакціях діє особистий закон осіб, які вступають у шлюб, у поєднанні із законодавством країни місця шлюбу) [4, с. 83-84].

Однією з актуальних проблем міжнародного сімейного права є проблема визнання дійсністю шлюбів, укладених за межами України. Відповідно до ч. 1 ст. 58 Закону України «Про міжнародне приватне право», шлюб між громадянином України, шлюб між громадянином України та іноземцем, шлюб між громадянином України та особою без громадянства, укладений за межами України відповідно до іноземного законодавства, є дійсним в Україні за умови виконання вимог Сімейного кодексу України щодо підстав недійсності шлюбу [5]. Частина 2 цієї ж статті визначає, що в Україні є дійсним шлюб між іноземцями, шлюб між іноземцем та особою без громадянства, шлюб між особами без громадянства, укладений за законодавством іноземної держави [2, с. 80].

Якщо говорити про укладення шлюбу з іноземним елементом на території України, то варто брати до уваги вищезазначені положення. Цивільний процесуальний кодекс України визначає, що такі справи розглядаються в порядку окремого провадження [7].

Чи не найбільш проблемним питанням щодо укладення шлюбу є законодавче регулювання одностатевих шлюбів. Наприклад, у чотирнадцяти державах світу попри заборону укладати звичайні шлюби між особами однієї статі, запроваджено іншу правову форму реєстрації подружніх відносин, яка є схожою до укладення звичайного шлюбу. Законодавство різних країн називає це по-різному: реєстроване партнерство, цивільний союз, домашнє партнерство, життєве партнерство тощо [6, с. 285].

Варто також звернути увагу на шлюбний вік у різних державах. Для прикладу, у Колумбії це 12 і 14 років, для жінок і чоловіків відповідно. В

Австралії – 16 і 18, у Франції – 15 і 18. Згідно ст. 22 Сімейного кодексу України, шлюбний вік в Україні, незалежно від статі, встановлюється у 18 років [1, с. 88].

Цікавими є також колізійні питання щодо добровільності укладення шлюбу та вільної згоди обох сторін. Такий принцип характерний не для всіх іноземних держав. В більшості мусульманських держав є інститут опікунства над жінками. Інколи для укладення шлюбу потрібна згода батьків або осіб, що їх замінюють. У Саудівській Аравії, для прикладу, для укладення шлюбу обов'язково потрібна згода опікуна.

Отже, підсумовуючи все вищесказане, слід зазначити, що такі невідповідності, які спричиняють розбіжності в матеріальному праві у сфері укладення шлюбу та його розірвання, певним чином впливають на колізійні норми у цій сфері. Також за іноземним законодавством форма шлюбу повинна визначатися місцем його укладення. При вирішенні подібних колізійних питань на практиці у сфері шлюбно-сімейних відносин недостатньо знати лише колізійну норму чи конкретне положення права держави, до якої вона відсилає. Необхідно також забезпечити можливість репатріації, а також враховувати положення діючих міжнародних конвенцій та угод між державами, які певним чином стосуються окремих колізійних питань.

Колізійні норми сімейного права у міжнародному приватному праві є досить складним інститутом. Як наслідок, це зумовлює наявність розбіжностей у регулюванні питань укладення шлюбу, зокрема, і реалізації права на шлюб.

Література

1. Бурлай О.Є. Правовідносини подружжя в міжнародному приватному праві : дис. канд. юрид. наук: спец. 12.00.03 «Цивільне право і цивільний процес; сімейне право; міжнародне приватне право» К., 2007. 182 с.

2. Калакура В.Я., Береза В.В. Особливості колізійного та уніфікованого регулювання укладення шлюбу. Міжнародний науковий журнал «Інтернаука». Серія «Юридичні науки». 2017. № 3. С. 79–84.

3. Про міжнародне приватне право : Закон України від 23 червня 2005 р. № 2709-IV. Відомості Верховної Ради України (ВВР). 2005. № 32. Ст. 422.

4. Сачаєва Є.О. Деякі колізійні питання укладення іноземних шлюбів в Україні. Збір. тез доп. студ., аспір. та здобув. учасн. 76-ї звіт. конф. Одеського нац. ун-ту імені І. І. Мечникова. Секція економічних і правових наук (Одеса, 26-28 квіт. 2020 р.). Одеса : Фенікс, 2021. С. 82-85.

5. Сімейний кодекс України. Закон України № 2947-14 від 10 січня 2002р. Відомості Верховної Ради України (ВВР). 2002. № 21-22. Ст.135.

6. Ткаченко В.В. Колізійні питання реалізації права на шлюб у міжнародному приватному праві. *Підприємництво, господарство і право*. № 6. 2020. С. 282-286.

7. Цивільний процесуальний кодекс України. Закон України від 18 березня 2004 року № 1618-IV. Відомості Верховної Ради України (ВВР). 2004. № 40-41, 42. Ст. 492.